

ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΘΕΟΦΟΡΟΣ

Γιὰ τὸ βίῳ τοῦ Ἰγνατίου ἔχομε ἐλάχιστες πληροφορίες καὶ αὐτὲς ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς του, πού εἶναι σχεδὸν καὶ οἱ μόνες πηγές, καθὼς καὶ ἀπὸ μερικοὺς ἄλλους συγγραφεῖς, ὅπως τὸν Πολύκαρπο Σμύρνης, τὸν Εἰρηναῖο, τὸν Ὠριγένη, τὸν Εὐσέβιο καὶ ἄλλους μεταγενέστερους, ὡς καὶ ἀπὸ τὸ Ἀντιοχειανὸ Μαρτυρολόγιο. Εἶναι πάντως ἀπώλεια ὅτι διεσώθηκαν τόσον ὀλίγα στοιχεῖα γιὰ ἕναν τόσο σπουδαῖο πατέρα τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸν Εὐσέβιο¹ ὁ Ἰγνάτιος ὑπῆρξε δεῦτερος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, πού ἐπεσκόπευσε ἀπὸ τὸ 70 ἕως τὸ 107, μετὰ τὸν Εὐδόδιο, ἐνῶ κατὰ τὸν Ὠριγένη² ὑπῆρξε διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος³ ἀναφέρει γενικὰ ὅτι ὁ Ἰγνάτιος συναναστράφηκε τοὺς Ἀποστόλους, τὸ δὲ Μαρτυρολόγιο⁴ γράφει ὅτι ἦταν ἀκροατὴς τοῦ Ἰωάννου· τὸ ἴδιο ἐπίσης ἀναφέρει καὶ ὁ Εὐσέβιος⁵ μὲ τὴν προσθήκη ὅτι ἀκροατὴς ἦταν καὶ ὁ Παπίας μὲ τὸν Πολύκαρπο. Πρέπει πάντως νὰ θεωρεῖται βέβαιο ὅτι ἐγνώρισε τοὺς Ἀποστόλους.

Δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες ὅτι ὁ Ἰγνάτιος εἶχε σπουδάσει σὲ φημισμένες σχολές ἢ διδασκάλους καὶ μᾶλλον ἦταν αὐτοδίδακτος. Τὶς γνώσεις του φαίνεται ὅτι εἶχε ἀποκτήσει ἀπὸ τὴ συναναστροφή του μὲ πεπαιδευμένους ἀνθρώπους, ὅπως αὐτὸ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν του, τὸ ὁποῖο προϋποθέτει ἀξιόλογο συγγραφέα.

Ὁ Ἰγνάτιος ἀποκαλεῖ τὸν ἑαυτὸ του «ἐπίσκοπον Συρίας»⁶, δηλαδὴ τῆς Ἀντιοχείας· φαίνεται ὅμως ἀπὸ τὴν τιμὴ καὶ τὸ σεβασμὸ πού τοῦ ἔδειξαν οἱ χριστιανοὶ τῶν περιοχῶν ἀπὸ τὶς ὁποῖες πέρασε, ὅτι εἶχε

1. *Εὐσεβίου*, Ἐκκ. Ἱστορ. 3, 22.

2. *Ὠριγένους*, Ὁμιλ. 6, Εἰς Λουκᾶν, PG 13, 1818, 15.

3. *Χρυσόστομου*, Εἰς Ἰγνάτιον 1.

4. *Μαρτυρολόγιον*, 1, 1.

5. *Εὐσεβίου*, Χρονικὸν εἰς ἔτος 2122.

6. *Ἰγνατίου*, Ρωμ. 2, 2.

μεγαλύτερη πνευματική δικαιοδοσία τῆς πόλεως τῆς Ἀντιοχείας καὶ ὅτι ἡ φήμη καὶ τὸ κύρος του ἐπεκτείνονταν καὶ πέραν αὐτῆς. Στὴν Ἀντιόχεια διετέλεσε ἐπίσκοπος μὲ πλούσια δράση καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια, ἴσως ἀπὸ τὸ 70 μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου του (113).

Συνελήφθηκε ἀπὸ τὶς ρωμαϊκὲς ἀρχὲς τῆς Ἀντιοχείας μετὰ τὸ 107 καὶ ἡ σύλληψή του συμπίπτει μὲ τὸ σκληρὸ διωγμὸ πὺρ μαρτυρεῖται στὴ Μ. Ἀσία τὸ 112, ὅταν ἔπαρχος ἐκεῖ ἦταν ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος. Ἀφοῦ καταδικάσθηκε στὸν διὰ τῶν θηρίων θάνατο, ἀποφασίσθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸ νὰ ὀδηγηθεῖ στὴ Ρώμη, γιὰτι ἤθελε πιθανὸν νὰ δώσει στὸ λαὸ τῆς Ρώμης ἕνα ἐνδιαφέρον θέαμα, στὸ Κολοσσαῖον, μὲ ἕναν σημαντικὸ χριστιανὸ ἐπίσκοπο καὶ ἀκόμη γιὰτι ἤθελε νὰ παρουσιάσει ἕνα ζωντανὸ παράδειγμα τιμωρίας στοὺς χριστιανοὺς τῶν περιοχῶν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ διερχόταν.

Κατὰ τὴ διέλευσή του ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια ἕως τὴ Ρώμη τὸ στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα, πὺρ τὸν συνόδευε, «δέκα λεοπάρδεις»⁷, ὅπως ἀποκαλοῦνταν, προέβαινε σὲ τρομοκρατικὲς ἐνέργειες σὲ βάρος τῶν Χριστιανῶν μὲ συλλήψεις καὶ ἄλλες πράξεις ἐκφοβισμοῦ. Ὁ Ἰγνάτιος διερχόμενος διὰ τῆς Συρίας, Μ. Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος ὑπέστη φοβερὰς ταλαιπωρίες μέχρις ὅτου ὀδηγηθεῖ «διὰ γῆς καὶ θαλάσσης» στὴ Ρώμη.

Ὅταν ἔφθασε στὴ Σμύρνη, ἐγίνε δεκτὸς μὲ ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο τῆς πόλεως Πολύκαρπο, τοὺς πιστοὺς καὶ τὶς ἀντιπροσωπεῖες κοινοτήτων γειτονικῶν πόλεων, ὅπως τῆς Ἐφέσου, Μαγνησίας καὶ Τράλλεων, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἐξέθεσαν τὰ προβλήματά τους. Μετὰ τὶς ἀπαραίτητες ὀδηγίαις πὺρ τοὺς ἔδωσε ὁ Ἰγνάτιος ἔγραψε καὶ τὶς ἐπιστολὰς πρὸς Ἐφεσίους, Μαγνησιεῖς καὶ Τραλλιανούς. Ἀπὸ τὴ Σμύρνη ἐπίσης ἔγραψε καὶ τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν (24 Αὐγούστου), τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ὕφος διαφέρουν ὄλων τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν του. Σ' αὐτὴν ὡς κύριο θέμα ἔχει τὴν προσωπικὴν του ἔνωσιν μὲ τὸ Θεὸ διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ προσπαθεῖ νὰ πείσει τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης νὰ μὴν ἐνδιαφερθοῦν καὶ μεσολαβήσουν στὶς ἀρμόδιαις ἀρχαῖς καὶ ἐπιτύχουν τὴν ἀπαλλαγὴν του ἀπὸ τὸ μαρτύριο, τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ὁ Ἰγνάτιος ἐπιδιώκει πλέον, γιὰτι ἐπιθυμεῖ διακαῶς νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Θεό.

Στὴν Τρωάδα, ὅπου ἔφθασε, πληροφορήθηκε τὴν κατάπαυσιν τοῦ διωγμοῦ στὴν Ἀντιόχεια καὶ χάρηκε πολὺ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔγραψε ἐπιστολὰς πρὸς τὶς Ἐκκλησίας, πὺρ εἶχε ἐπισκεφθεῖ κατὰ τὴ διέλευσίν του, ἐκφράζοντας τὴ χαρὰν του γιὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ διωγμοῦ τῆς

7. Ἰγνατίου, Ρωμ. 5, 1.

Ἐντιοχείας καὶ ἀπευθύνοντας ἀνάλογες συμβουλές στίς Ἐκκλησίες τῆς Φιλαδελφείας καὶ Σμύρνης καὶ τὸν ἐπίσκοπο Πολύκαρπο.

Συνεχίζοντας τὴν πορεία του διὰ τῆς Νεαπόλεως, Φιλίππων, Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου ἐφθασε στὴ Ρώμη, ὅπου καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸ θάνατο, πιθανὸν τὸ 113, κατασπαραχθεὶς ἀπὸ τὰ θηρία.

Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 20 Δεκεμβρίου.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου ἔχει ὡς ἐξῆς:

1. Πρὸς Ἐφεσίους.

Χαιρετισμὸς.

1-2. Ἐκφράζονται εὐχαριστίες στοὺς παραλήπτες τῆς ἐπιστολῆς γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ τοῦ ἔδειξαν καὶ στοὺς παραλήπτες τῆς ἐπιστολῆς γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ τοῦ ἔδειξαν καὶ στοὺς ἀπεσταλμένους τους γιὰ τὴν ἀνάπαυση ποὺ τοῦ πρόσφεραν.

3. Ἐξηγεῖ ὅτι γράφει τὴν ἐπιστολὴ ὄχι ὡς ἔχων ἐξουσία ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη.

4-6. Τονίζεται ἡ ἀνάγκη ἐνότητος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο.

7-9. Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ στὸν κίνδυνον ἀπὸ τοὺς Δοκῆτες.

10.11. Συνιστᾶται ἡ καλὴ διαγωγή γιὰ νὰ γίνουν παράδειγμα στοὺς ἔθνικοὺς καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν «ἀληθινὴ ζωὴ».

12. Διατυπώνεται ἐπαινος γιὰ τοὺς παραλήπτες τῆς ἐπιστολῆς.

13. Συνιστῶνται πυκνότερες συναθροίσεις γιὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Ευχαριστίας.

14-15. Τονίζεται ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἐνότητος πίστεως καὶ ἀγάπης, λόγων καὶ πράξεων γιὰ τὴν τελειότητα.

16-20. Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ τους στίς αἱρέσεις, τονίζεται ἡ πραγματικότητα τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ Μαρία καὶ δίδεται ὑπόσχεση γιὰ τὴν ἀποστολὴ δευτέρου βιβλιδίου γιὰ «τὸν καινὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν», υἱὸν Θεοῦ.

21. Ἐπίλογος, εὐχαριστίες καὶ παράκληση νὰ προσεύχονται οἱ παραλήπτες γι' αὐτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Συρίας· καὶ τέλος ἀσπασμοί.

2. Πρὸς Μαγνησιεῖς.

Χαιρετισμὸς.

1. Ἀναφέρεται ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ἡ προβολὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως.

2-4. Συνιστᾶται ὑπακοὴ στὸν ἐπίσκοπο, τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους.

5. Ὑπογραμμίζεται ἡ διπλὴ πραγματικότητα, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, οἱ πιστοὶ καὶ οἱ ἄπιστοι.

6-7. Συνιστάται νὰ μὴν πράττεται τίποτε χωρὶς τὸν ἐπίσκοπο, ὅπως ὁ Χριστὸς δὲν ἔπραξε τίποτε χωρὶς τὸν Πατέρα του.

8-11. Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ γιὰ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς ἰουδαῖζοντες.

12-13. Διατυπώνεται ἔπαινος τῶν παραληπτῶν τῆς ἐπιστολῆς Μαγνησιέων πού προτρέπονται νὰ μένουν σταθεροὶ στὴν πίστη τους.

14-15. Παράκληση νὰ προσεύχονται γι' αὐτὸν καὶ τέλος ἀσπασμοί.

3. Πρὸς Τραλλιανούς.

Χαιρετισμὸς.

1. Διατυπώνεται ἔπαινος τῶν Τραλλιανῶν.

2-3. Συνιστάται ὑπακοὴ στὸν ἐπίσκοπο, τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους.

4-5. Γίνεται αὐτοέλεγχος τοῦ Ἰγνατίου.

6-11. Γίνεται ἀντίκρουση τῆς αἰρέσεως τοῦ δοκητισμοῦ.

12-13. Συστάσεις καὶ ἀσπασμοί.

4. Πρὸς Ρωμαίους.

Χαιρετισμὸς.

1. Ἐκφραση τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἰδεῖ τοὺς παραληπτές καὶ νὰ μαρτυρήσει.

2-8. Τονίζεται ἡ ζωερὴ ἐπιθυμία νὰ ὑποστῆ τὸ μαρτύριο, νὰ γίνῃ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ προκαλέσει ἀκόμη τὰ θηρία νὰ τὸν κατασπαράξουν, προκειμένου νὰ ἐνωθεῖ μετὰ τὸ Θεό· γι' αὐτὸ παρακαλοῦνται οἱ παραληπτές νὰ μὴ φθονήσουν τὸ μαρτύριό του καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ ἀρέσουν στὸ Θεὸ παρά στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἐπιθυμία του εἶναι «ὁ ἄρτος Θεοῦ καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ».

9-10. Παρακαλοῦνται νὰ μνημονεύουν στὴν προσευχὴ τους τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Συρίας, πού δοκιμαζόταν ἀπὸ διωγμό, δίδονται ὁδηγίες καὶ ἀσπασμοί.

5. Πρὸς Φιλαδελφεῖς.

Χαιρετισμὸς.

1. Διατυπώνεται ἔπαινος τοῦ ἐπισκόπου.

2-6. Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ στοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς ἰουδαῖζοντες καὶ σχισματικούς.

7-9. Τονίζεται ἡ ἀνάγκη ἐνότητος σὲ μία Θεῖα Εὐχαριστία καὶ ὑπὸ ἓνα ἐπίσκοπο.

10-11. Παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλουν ἀπεσταλμένο γιὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Συρίας, ἡ ὁποία ἐν τῷ μεταξὺ εἰρήνευσε πλέον. Εὐχαριστίες καὶ ἀσπασμοί.

6. Πρὸς Σμυρναίους.

Χαιρετισμός.

1. Διατυπώνεται ἔπαινος τῶν Σμυρναίων γιὰ τὴν πίστη τους.

2-7. Ἐκτίθενται τὰ στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀντιπαραβάλλονται πρὸς τὶς δοκητικὲς δοξασίες καὶ ἐνέργειες.

8-9. Συνιστᾶται *«πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε»* καὶ *«ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω· ὡσερ ὅπου ἂν ᾗ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία»*.

10-13. Ἐκφράζονται εὐχαριστίες καὶ παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλουν στὴ Συρία *«θεοπροσβευτὴ»* γιὰ νὰ συγχαρεῖ τοὺς ἐκεῖ πιστοὺς μετὰ τὴν εἰρήνευση. Ἄσπασμοί.

Πρὸς Πολύκαρπον.

Χαιρετισμός.

1-5. Διατυπώνεται ἔπαινος πρὸς τὸν Πολύκαρπο καὶ τοῦ ἀπευθύνονται συμβουλὲς νὰ ἀκολουθεῖ τὸ παράγγελμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιὰ ἐγρήγορση, γιὰ φροντίδα, γιὰ τὴ συμπεριφορὰ του πρὸς τοὺς μαθητές, γιὰ τὴ σταθερότητά του πρὸς τὶς ἑτεροδιδασκαλίες, γιὰ τὶς χῆρες, τοὺς δούλους, τὸ γάμο, τὶς συναθροίσεις.

6. Ἀπευθύνονται συμβουλὲς πρὸς τὴν κοινότητα.

7-8. Παρακαλεῖται ὁ Πολύκαρπος νὰ ἀποστείλει θεόδρομο στὴν Ἀντιόχεια καὶ νὰ ἀναλάβει πρωτοβουλία γιὰ νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες, ἄσπασμό.